„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторинком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 „ 20 н.
за Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од ваеск врсте оваких ситних слова, а за виг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 129. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 18. (30.) АВГУСТА 1878. ГОДИНА XIII.

ТЕЛЕГРАМИ „ЗАСТАВИ“.

ОСЕК, 16. августа. — Народни кандидат Васа Ђурђевић изабран једногласно у осечком котару.

РУМА, 16. августа. — Са 67 гласова већине уз протест изабран гроф Пејачевић. Пет стотина једанаест бирача одсуствовало.

НА ДОГЛЕДУ ПОСЉЕДИЦА МАЂАРСКЕ ПОЛИТИКЕ.

Било је давно, када се ми Срби у овој монархији, застирући догађаје из 1848. год. копреном заборавности, одушевљавасмо за устав угарски и за права Стеванове круне. Два велика начела била су при томе руководља наш — начело слободе и начело народности. Помишљасмо, да ће у слободној, уставној Угарској наћи сваки без разлике вере и народности прве услове за напредан живот и усавршивање своје. Имасмо на уму, да ће се зраци слободе подједнако разлити по овој земљи и да ће под том топлотом порастити снага народа у овој држави толико, да је никакав хладан ветар са севера ил истока неузмогне сломити. Држасмо и то, да ће слободна Угарска бити пријатељица потиштеним народима на балканском полуотоку, која ће срдачно и искрено помагати њихову тежњу за ослобођењем испод турског јарма, држасмо то у уверењу, да је мађарски народ и по броју и по развитку свом упућен на пријатељство и заједницу с народима на европском југоистоку.

Место свега тога збило се друго нешто и то баш противно од оног, чему се ми надасмо и на што смерасмо. Које потпором нашом, које пак спољним догађајима, нарочито катастрофом краљевградачком испало је Мађарима за руком, да из борбе своје са Бечом за уставна права изиђу као победиоци. Шта се после тога збило, како су наиме Мађари употребили своју владавину према немађарским народностима у земљи, а особито према Славенима у овој монархији, то је свима познато. Показали су, да у страдању своме ништа заборавили и ништа научили нису.

Српски народ у Угарској могао би то донекле и прегорети, да су Мађари при решавању источног питања били заузели други положај. У самој овој држави није језгра нашег народа. Тамо на балканском полуотоку, тамо је земљиште, на коме је Српство имало да гради своју државну зграду и своју народну будућност. Малена ова грана српскога стабла, што се савила овамо на угарско земљиште, могла би поткресана бити, могла би се и осушити, па опет да буде дрво српске слободе и српске народности напредно, оно дрво којему је корен на балканском земљишту.

Мађари су својом политиком на истоку ишли баш против основе српског живота, хтели су да у корену сатру тај народ, којег су на дому своме научили мрзити, јер је толико слободан био, да их потсећа на правду међу народима и да им на тај начин квари онај таштн сан о великој Мађарској, од Карпата до јадранског мора. Политика на дому своме допринела је, те су Мађари промашили и своју спољну политику, именито ову према источним народима.

Пријатељили су и склапали братства с Турцима, које је судбина неизбежној пропасти наменула, а хришћанске народе на истоку одбијали су од себе и тиме у противнички логор упућивали. Мађари су се бојали последица, ако се збратиме с народностима у Угарској и око Угарске. Бојали су се, да се у загрљају томе не угуше, да их не нестане у правди и равноправности народносној. С тога су волели поћи противним путем. Волели су се ослонити на старе противнике угарске слободе, на Немце и Беч, те тако поделити с њима господство у овој држави, а над осталим немађарским и ненемачким народима. Рачунали су, да ће уз таког савезника моћи саградити темеља великој Мађарској, у којој ће се изгубити остале немађарске народности.

Нису рачунали, да и таки савез имаде својих последица, које су много опасније по Мађаре. Те се последице ево већ данаске почињу да указују. Над главом Андрашијевом и преко њега почињу већ да расту рогови такозваној „милитарно-дворској“ странци у Бечу. Чаролије оне, које су окружавале угарски устав и привлачиле слободоумне духове, тога је данас, хвала мађарском поступању, нестануло са лица земље. Крај мађарске ере од Лоњаја преко Мајтењија до дебреценског делије „милитарно-дворска“ странка није више тако црна у очима немађарских народа. Као што је слобода и уставност само за Мађаре важности имала, тако ће и појава „милитарно-дворска“ за њих само страшна и опасна бити. За Немађаре је то у најбољем случају — свеједно.

И тако су Мађари сретно доспели до тога, да са своје себичне унутарње и спољашње политике проиграју своје тековине из најновијег доба. Хтели су, да владају над народима, да „смлаве“ оне, који се опираше таком окрутном господству. Тога ради су се здружили и с Турцима и желили пропаст онима, који на оружје усташе, да из давнашње пропасти ускрсну једном. Така политика на брзо је морала свој танац доиграти.

У часу овом, кад се услед крупних догађаја на истоку чује већ бат новог времена у овој држави, у томе тренутку Мађари ни из далека да помисле, е су свему томе они сами криви. На против. Беде и нападају српски народ, именито Србију, као да им ова подмеће ногу при походу њиховом у Босну. Срби су криви, што Турци нехтеше без крви напустити поносне Босне. Срби су криви, што услед тих жртава порастише крила онима у Бечу, који неће и даље хтети да деле власт и господство с Мађарима у овој држави. Срби су криви, што Андраши неможе због тог уплива на двору да склопи с Турци таку конвенцију, која би одговарала мађарским жељама и Андрашијевим тежњама у даљој будућности. С тога је повика мађарска на Србе и безумље се проноси као паметна реч. Каже се наиме, да се Босна неможе држати без 200.000 бајонета, а да би се Београд са 20.000 могао посести и да би тада не само Босна, него цео исток све до Цариграда у најлепшем миру остао.

То је данас политично веровање по Мађарској, а не види се, да баш тиме у суноврат лете својој пропасти. Не виде Мађари, да нападајући на Србију све више земљишта спремају оној „војничко-дворској“ странци, а себе, да све немогућнијим чине.

Људи и народи могу по својој слободној вољи управљати судбином својом, ако се за време о томе побрину и одма с почетка добро схвате замашај свога дела. Доцније пак, кад се почну низати последице својих чинова, тада су и људи и народи само лопта у рукама тих последица, над којима се више господарити не може. Па тако је и у овом случају. У часу када се на угарском политичком обзору помаља црна слика бечке реакције, ни у том судбоносном часу Мађари не могу да изиђу из колосека, у који су запали са своје таштине и чежње за неприродном величином. Са пута високе политике њихове, која се оснива на удручењу мањих, али ипак за живот способних, народа, немогу Мађари да се сврате на пут истините слободе и народносне равноправности и узајамности. Тај би им корак у последњем часу могао повратити љубав и пријатељство тих народа, што би им могло да послужи као ослонац и штит против сени, коју већ сада црна бечка слика на Угарску баца.

Али као што рекосмо за таки обрт већ је — доцкан. Судбина ће ићи својим током, Мађари ће неправедно бедити друге народе, које су својом мржњом обасипали, а неће хтети увидети, да су сами криви тој неудаћи својој.

С бојног поља.

Још се једнако војска аустро-угарска у Сарајеву забавља пребрајањем пушака и других трофеја, који се налазе по равним крајевима и буџацима тога града, и поносно се јавља одонуд, да се све већма умножава број тих трофеја. Међу тим, војска се никуд не миче из Сарајева, што је у осталом врло мудро и паметно, јер би ризик био велик, да се поново изађе пред Турке, пре него што стигне потпора из царевине, која се до душе на врат на нос креће и упућује према Сави. Но у исто доба чине и Турци огромне припреме за даљу обрану и нападај, нарочито у источној Босни, у крајини и Херцеговини. Као што из Брода јављају уходе аустро-угарске војске, има у Босни данас самих устаника на 65.000; осим ових налази се тамо 25.000 редовне турске војске, која ће за цело држати с Турцима, и сувише 10.000 љутих Арнаута, дакле једно на друго до 100.000 војске. Према оволикој множини непријатеља требаће да се још по пута умножи војска аустро-угарска, да би могла колико толико одолети сили непријатеља, који има за себе ту неизмерну корист, што се налази на свом рођеном земљишту, где познаје све стазе и путове и у нужди уме себи да помогне као нико. То се и увиђа на страни аустро-угарске војне управе, и с тога се све веће и веће масе војника стављају под оружје и шаљу у Босну.

* *

О боју код Добоја 11. о. м. јавља се ово:

Од како је гроф Сапарија на Дубашници страдао, устаници турски никако му не дају мира. Он је мислио, да ће се моћи опоравити на етапној линији средаштне војске, камо се склонио био, и да ће одатле, по што се поткрепи новим трупама, моћи отпочети из нова офензиву, но Турци су се толико осмелили, да му ни на позицији између Добоја и Маглаја не даду одмора.

Колика је сила ових устаника најбоље се види из онога боја, што га је имала војска аустро-угарска 11. ов. м., о коме један очевидац пише ово:

Јуче (11. ов. м.) у јутру опазе наше предње страже код Станича густе редове непријатеља од све три врсте оружја, и јаве то Сапарију, који с места распореди војску за бој и к предњим трупама одјури, а фмл. Шмигоц дође из Добоја, да лично учествује у боју. Пошто се бој отпочне, стану узмицати наше предње страже догод се нису саставиле са главном трупом, а за тим настане почивка, за време које су наше трупе изабрале себи позиције за обрану. Резервна регимента Шокчевићева поставила се на десној обали реке Босне испод гребена планине Требове и отворила је одавде жестоку ватру на непријатеља, који са севера из планине долажаше. Непријатељ није овом приликом, као до сада, бесомучно јуришао на наше војнике, но је гледао да их жестоком ватром избаци из позиција.

Око 11 часова и 20 минута обе убојне линије примакле се једна другој до на 300 корака, и само их је делила једна проваллија, која се дуж реке Босне од севера на југ пружала. За време боја спустила се једна чета устаничка у проваллију, па је хтела по дну проваллије да продре до обале реке Босне и да разори обе наше ћуприје, које су водиле преко Босне у Добој. На срећу то се за рана примети, и 19. и 20. кумпанија ресервне регименте Филиповићеве потрча у помоћ и отворе живу ватру на непријатеља. Но овај се није ни обзирао на жестоку ватру, која га је пратила и одважно је јурио напред. Опасност је била велика, и мало је фалило, те наши нису у Босну потиснути. Устаници приближили су се нашима већ на 100 корака, тада се изда налог: „На јуриш“, и ко спасе част аустријске заставе својим јунаштвом? Срби варадинци, који су необичном одважношћу појурили на непријатеља и сузбили га.

Тек што је та опасност отклоњена била од нашега левог крила, кад ал' указа се нова опасност према средишту. Велика сила непријатељска обори се на 36 дивизију, којом је управљао генерал Пистори. Једна тешка батерија постављена код Светице заустављала је колико је могла непријатеља у маршу. При том се морала Скудјерова регимента растворити у ројеве, а Ајролдијева остала у збијеним колонама као ресерва. У тим позицијама борило се цео дан, јер устаници су из Мајевице непрестано слали нове чете у бој против нашег центрума. По више пута чинили су покушај, да наше трупе потисну од повратне линије, но није им испало за руком. Бој је трајао до под саму ноћ и тек око 9 сахата чула се последња пушка. Непријатељ се вратио к својим позицијама у Требово и Мајевицу.

* * *

Са босанске границе пишу „Норд. Алг. Цтгу:“

Градишка, 5. августа. 2. августа стигла су одавде многа кола у Бањалуку, да носе храну, муницију и одело за трупе у Травнику и Јајцу. Тек што су речене ствари почели товарити на кола, пронесе се глас, да силни Турци долазе од Приједора и Ливна; у место доба дојури један официр на коњу, и викне људма да се окану товарења, но да беже куд који зна. Преплашени кочијаши побацају што су могли с кола, па стругну што игда могу, у највећем трку друмом у Градишку, где стигну за два сата; иначе треба пет сати, да се стигне на коли из Бањалуке у Градишку. Бежање ово било је тако ужасно, да су целим друмом остали трагови од врећа, хаљина и т. д. па чак и делови од кола. Ово сам разабрао од једног кочијаша, који је тим чудесним начином сретно дојурио до Градишке. Други један очевидац који је доцније амо стигао, прича ово: 2. ов. м. ударе Турци, на број око 8000, са разних страна на Бањалуку. Заповедајући пуковник повуче се са једним делом посаде у градић и изда заповест, да се онај део вароши, у који су продрле устаничке чете, бомбарда; цела дотична махала, тако звани „горњи шехер“, претворена је бомбардањем у прах и пепео.

Па ипак та енергија нашег заповедника слабо би шта вредила према надмоћију фанатичних чета, да се није из Градишке кренуло 600 пешака с 4 топа и 80 коњаника, који потегоше у помоћ Бањалуци. На по пута стиже овом одељењу глас, да је Бањалука нападнута. Одељење ускори марш и стигне на одређено место баш кад су се Турци спремали да јуришају на градић. Не промишљајући се ни једнога часа навале наши војници на Турке с леђа, и ови, држећи да непријатеља много на броју има, стану узмицати. Наша коњица, слаба будући, није могла непријатеља гонити. Турски домобранци имали су ипак довољно времена, да учине ужасан покољ. Наша посада, која је изван градића остала у вароши, са свим је сатрвена од Турака; пионирско одељење, које се баш тада забављало оправком друма и ћуприје, постигла је иста судбина. Многи војнички лекари, болесници и рањеници искасапљени су од Турака. Српска православна богословија, која је претворена била у болницу, изгорела је до дна са свима болесницима и рањеницима.

* * *

Из Загреба јавља се, да је устанички вођ Стево Маринковић положио оружје у Доњем Лапцу и предао се среском суду.

* * *

Из Јасеновца јавља се, да се тамо 51 момак од једне пешачке пуковније при пловидби у Градишку удавио.

* * *

Оба дунавска монитора налазе се сада у Сави, где чувају стражу ради сигурности пловидбе. У Митровици прикупља се једно повеће војно одељење, за које се за сад још не зна куда има ићи и шта му је задатак.

* * *

Из Крајине турске јавља се, да је тамо љути Поздер-бег саставио и организовао чету од 10000 устаника, који још ни у једном боју нису учествовали т. ј. нису се тукли с аустро-угарском војском, али су иначе опробани војници. Ови ће много јада задати окупационој војсци, нарочито кад наступи зима.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Пред нама је од сваког жељно очекиван извештај о квартално конгрегацији пештанске жупаније, у којој је била на претресу тако названа препрежна афера. Саопштили смо својим читаоцима, како се поджупан исте поджупаније опрео наредби домобранског министарства, да жупанија стави влади на расположење 500 препрега за потребе окупације Босне и Херцеговине, — и како је министар на дотични отпис поджупанов строго наложио, да се његова наредба неодложно изврши. Поджупан није извршио ни ту пооштрену заповест министрову, него је по ново одбио, рекав да ће је поднети жупанијској скупштини, а све то позивајући се на XLII. зак. чл. од год. 1870. који јурисдикцијама даје право, да у границама закона могу репрезентовати против појединих владиних наредаба пре но што буду извршене, ако их оне сматрају за незаконите или нецелисходне због локалних прилика. По што се и шомођска жупанија тако исто опрела наредби министровој то је на поменуту репрезентацију пештанске жупаније Тиса издао врло строгу наредбу жупани-

јама, да министарске наредбе тачно и без приговора врше, апелујући уједно на њихово родољубље, које зар не ће допустити, да се њиховом кривицом залуд пролива крв угарских синова. Пештански поджупан не осврћући се ни на ту тисину наредбу, не нареди припрега, него дотичне министарске наредбе поднесе конгрегацији. која је била прошлог уторника. Скупштина је да како била бурна, толико бурнија, што је у очи саме скупштине скинут са звања поджупан Фелдвари, који је онако момачки оснновао влади. Конгрегација је против владинске наредбе, као незаконите, и њених консеквенција протоколарно протестовала и закључила, да ће против тог гравамина, какав се још није десио у тој жупанији, код сабора тражити помоћи. — У истој жупанијској скупштини говорено је и о окупацији Босне и Херцеговине и донет је овај закључак: Жупанија протестује против поступка владе, што се сагласила, да министарство спољашњих послова, не питајући најпре земаљско заступство, прими од Јевропе мандат, који налаже Угарској непрегледних жртава у крви и новцу, шта више, који може народ рујинирати. За то нека муниципија у поднеску сабору захтева, да се окупација систира и наше војске натраг позову.

У унутрашњој политици аустро-угарске монархије догодио се један чин, који може бити од одсудна уплива на правац њезин, ако се то јест остварн замисао, која је у том чину истом зачета. Бечким „Немачким новинама“ телеграфишу из Прага, да је чешки вођ Ригер учинио корак за измирење Словена и Немаца у Австрији, Писао на име дру Адолфу Фишхофу, познатом немачком патриоту и слободњаку из 1848. који се сад бави у Емерздорфу код Целовца, да узме иницијативу за то, да се измире и споразумеју Немци и Словени у Австрији. Како је Фишхоф напустио политичко деловање и својим начелима стоји ван странака, а поштован од свију, то би он баш као што треба био подобан за понуђен му од иста племенит посао. У писму вели Ригер да австријски Немци само у слози с Словенима могу сломити мађарску игемонију и створити у Австро-Угарској прилике, које могу задовољити захтеве свију народности. Што се посебице тиче Немаца у Чешкој Ригер уверава, да ће његова странка напустити смерове, против којих Немци војују, мислећи, да су ускосни њиховом народном положају. Он са својим политичким пријатељима захтева потпуно народну равноправност. Немци пак ваља да увиде, да нема смисла, опирати се дуже том захтеву, по што је мир народа у Австрији јемство јавним приликама, које васколиком становништву без разлике народности осигуравају најважније политичке и икономске добити. Ригер на крају писма апелује на Фишхофа, нек он, веран будући свом политичком програму, као топао австријски патријот сматра за своју дужност да предузме дело измирења.

Фишхофов је одговор већ познат. Одговара Ригеру да он непомично остаје при програму, што га је развио у свом спису: „Австрија и јемства њезина опстанка“. Он не види спаса државној будућности Австрије, слободи и материјалном добром стању народа, ако се австријски Немци и Словени не споразумеју на пољу устава, те тако загладе народносне противности. Жива му је жеља, да доживи дан, кад се углави тај мир. Но болест га је нагонила, да се махне политичког живота; не може бити без мирна сеоска живота, па за то жали, што не може послушати ригеров позив.

Сама причина, да су писана та писма и да се покушало, учинити такав корак, већ довољно карактерише ситуасију. Ригер је сигурно имао довољно разлога, кад се решио на њ. Уставоверни пак и други противславенски листови интерпретисаће ту појаву да како са свог партајског становишта, трубећи по свету, да је тврдокорна чешка опосвиција сломљена. Ми смо пак потпуно уверени, да ће Чеси у она 33 изборна среза, где су рајхсратским посланицима уништени мандати због пасивног им владања, 2. и 5. октобра (по рим. кал.) изабрати по ново декларанте, који не ће отићи у рајхсрат.

По вестима из Беча за сад толико стоји, да ће се рајхсрат састати крајем октобра. Као прву му задаћу означују избор за делегације, које ће се састати одмах почетком новембра и пре свега углавити заједнички биџе за идућу годину. По том дакле мораће се рајхсрат распустити на брзо после свог састанка.

Сесија земаљских сабора цислитавских, који ће се, као што смо јавили, састати крајем септембра, трајаће три до четир недеље дана.

Обистињава се у прошлом броју „Заставе“ саопштена вест „Дјче-цјтг“, министри финансије не дају кредита на уређење управе у Босни и Херцеговини, док државни сабори не одобре то. Андраши није имао куд ни камо, него морао попустити, и за то се онако рано сазивају оба државна сабора. Сад се пак израђује предлог, којим ће се саборима поднети берлински уговор на одобрење. У једно се међу спољашњим звањем и обема министарствима живо преговара и саставља законски предлог за оба парламента, којим се уређује управа Босне и Херцеговине Аустро-Угарском а на основу берлинског уговора. За сад се још није споразумела заједничка влада са министарствима о основима тог закона. Гроф Андраши предлаже, да се управа Босне и Херцеговине прогласи за заједничку ствар Аустро-Угарске и да се заједничком ратном министарству повери та управа. По андрашијевом дакле предлогу Босна би и Херцеговина биле уређене попут старе војничке крајине. Хајде де! Да видимо организаторски дар андрашијев!

Гроф Андраши канда се не ће моћи искобељати из ђорбуџака, у који га је потисла његова „политика од случаја до случаја.“ Берлински „Монтагсблат“ јавља, да је Андраши крајем прошле недеље поднео демисију. Цар је за сад није примио. Истина бечки „Фремденблат“ опровргава „на основу најбољих информација“ ту вест, али ми му неверујемо, јер је полузваничан лист. Та ено се већ Шењеји и Бајст означују за последнике андрашијеве. Свакојако андрашијев пад или останак зависи од даљег развоја догађаја на бојном пољу, и ми се надамо, да ће скоро време решити судбину његовог министровања.

Осим питања о Босни и Херцеговини у спољашњој политици за овај мах највећма избијају на површину Батум и Бесарабија.

Порта је опет одложила рок за предају Батума, вели се до октобра, мотивујући то тим, да пре не ће моћи умирити Лаце, који оружјем хоће да се противе предаји.

Ни Румуни још никако да предаду Русима Бесарабију. „Тајмс“ јавља, да је Русија врло енерђичном нотом захтевала од Румуније, да јој преда Бесарабију.

Међу тим, поред свега рђавог стања та два питања, и пак се нико не боји, да се могу изродити озбиљни заплети са та два питања. Много опаснији вид има грчко питање. „Пешт. Лојду“ телеграфишу из Цариграда, како је султан рекао пред више њих заступника великих сила, да Порта не ће ни педља земље уступити Грчкој, док је он на престолу. Према том смеру серашћерат чини војене припреме, да Порта може одмах повести жесток рат с Грчком, ако дође тако далеко. До сад је у Епиру и Тесалији концентрисано 30.000 људи. По наредби ратног министра морају до 10. септ. у Јањину и Ларису стићи још 50.000 низама. За главног заповедника одређен је Мехмед-Алија, за адлатуса му Ахмед Хамди-паша И збиља, „Голос“ и „Новоје Времја“ јављају из Цариграда, да Мехмед-Алија није отишао у Босну, нити на Косово, него право на Јањину. То је дакле та мистеријозна пацификацијона мисија алијина. И ту још хоће што да вреди слово берлинског уговора?!

ПРОСЛАВА НЕЗАВИСНОСТИ.

Београд, 12. августа.

Проглашење независности српске кнежевине прослављено је у престоници нашој с онаковом свечаности, какова одговора узвишеном историјском чину, кад народ после петвековне мучне борбе види своје племените напоре освештане, јавним признањем, те опет стаје у ред других народа и држава као равноправни им друг. Светковина је у толико већма подизала срца народна, што на исти дан пада и дан рођења Његове Светлости, којој Србија данашњи свој уважени положај има да благодари. Небројени гости не само из наше земље, но и из иностраних предела, поврвели су, да буду сведоци најсретнијем часу, кога народ један може да дочека. Ако ћемо се и потрудити, да моменте ове свечано опишемо, ипак нам ваља признати, да ће нам перо далеко заостати за оним одушевлењем, које је заносило сваког, који је год био њеним учесником.

У среду, по заходу сунчевом, 21 топ са бедема градских и звук звона са црквених звоника означи почетак светковини. Дотле је варош већ узела на се одору свечану и окитила се небројеним тробојкама српским. У народном позоришту које је необично декоровано било, представљала се у 7 сахата позната алегорија „Маркова Сабља.“ Сва места у позоришту била су још до подне у велико распродана. Кад се сутон почео спуштати, плану Београд у небројеним огњевима сјајног осветлења, које од ноћи учини дан. А кад се позоришна представа сврши, диже се импозантна бакљада од више стотина буктиња, уз пратњу војене музике кнежевском дворцу. Пространа улица Кнеза Милапа била је испуњена безбројним светом. На поздрав кога је у име грађанства београдског изрекао г. Милорад П. Шапчанин, и који овако гласи:

Ваша Светлости,

Драги господару!

Има у животу дана великих! Величанственост њихова није приметна савременицима, јер их из близа гледају; тек потомство, почивајући на саговима мира, а гледајући их са згодне даљине, види да су то величине готово натприродне, прави колоси. У оваким великим данима, господару, живимо ми.

Шта је то не пуне три године у развитку целог једног народа, и гле! за кратко време протутњило је над главама нашим толико непогода, одбијене су и поражене толике силе, поднесени су небројени подвизи, напори, примерна дела, жртве, имања, крв: и кад се тренутно одмарасмо, узглавље беше беспокојство, покривач опрезност. И за то кратко време твој, бројем не, али мушким врлинама украшен народ, нестрашећи се варварског огња и мача, пустоши и пораза, одби и далеко од наших граница одагна петстовековног непријатеља нашег и баци ти пред ноге: градове, вароши, простране пределе, преко 300 топова, милијунима хране и небројено других сјајних трофеја — доказе његовог признатог јунаштва и опробане привржености према твоме узвишеном престолу. Идући за твојим победоносним заставама, водила је борце твоје, као светао стуб, свест о својој славној прошлости, славна успомена на велике наше јунаке и свагда топла и жива жеља да покајемо Косово.... Ето, зар то, Господару, нису велики дани кад се извршује тако узвишени чин, кад смо после пет векова, опет запевали победну песму чак у старој цркви Грачаници.

У овако великим данима живети и радити — дика је и радост; успети у тој узвишеној борби — право је блаженство овога света; бити први вођ у њој — слава је, којој враци допиру и у најдаљу будућност. Ти, драги господару, и живео си и радио си и успео си и био прва вођ — достојан си, да пожњеш ове сјајне, али с правом заслужене плодове. Јер од како си сео на бурни престо својих и наших предака, владавина твоја беше неуморан рад, непрестани развитак државни, напредак, борба, узвишење имена твоје државе и твога верног народа српског. И народ српски тврдо верује, драги господару, да ће и у напредак та иста твоја девиза красити заставе данас назависне, проширене и свуда уважене Србије. И до год твоја поуздана рука буде показивала прстом на ове путе, дотле ћеш нас све листом видети за собом: с лучом просвете у једној, с Марковом сабљом у другој руци. Образовањем народним и јуначком борбом у своје време, заслужићемо и оно, што још на нас чека: победићемо и остатак непријатеља наших.

Поздрављајући те данас као витеза, као првог независног српског владаоца после Косова, као прејемника славне круне Немањића, народ српски захваљује ти на свима трудовима, које си за његову свету ствар јуначки издржао, и кличе ти из топлих и здружених срца:

Да нам поживиш још дуга и славна лета, да својим победоносним заставама оствариш и даље жеље народне!

Да нам живи с тобом наша светла кнегиња Наталија која је матерински помагала сирото и рањено; и олакшавала ти ход по храпавом путу дана трновитих.

Да живи твој мили син, наш престолни наследник Александар, те да и он с децом нашом, младим српством својим, јуначки стане на браник за српско име и српску слободу.

Живио народ српски!

На тај поздрав изволио је Светли Кнез одговорити следеће:

Грађани београдски!

Кад сам Ја ступио на владу као пунолетан Књаз, изрекао сам, да би било грешно, да изгубимо и најмању тековину наших отаца, а мало поносно да ништа не привредимо.

Данас после 6 година дана ми можемо поносно изећи: „Привредили смо!“

У овом патриотском покрету, који је уродио независношћу наше миле домовине, увећањем њеног земљишта и ослобођењем једног дела наше патничке браће, врсни грађани моје миле престонице стајали су у првим редовима, вршећи тешке службе и дужности и приносећи са пожртвовањем на олтар народне независности и народног ослобођења своје имање.

Данас такођер, када се даје израз осећању радости за успех наших жртава, Ја са задовољством и захвалношћу вас, мили грађани моје миле престонице, видим у првим редовима.

Па за то нека вам је хвала врсни грађани београдски! Поред врлина, које красе народ српски, Ја весело погледам у будућност.

Још једном вам благодарим на овим новим доказима верности и оданости, и примајући их са задовољством, заједно с вама кличем:

Да живи народ српски!

Да живи наша јуначка и храбра војска!

Да живе врсни Београђани!

Ове речи из уста отелотворитеља српске независности звониле су као наде пуно обећање за будућност народну и кад је Његова Светлост своје речи завршила са од срца долазећим: да живи наша јуначка и храбра војска! да живе врсни Београђани! — тада заигра на врхунцу одушевљења сваћије срце и клицање из тисућу и тисућу груди проламало је облаке, да светим сенкама косовских јунака носи благу вест, да су данас испуњене петковне молитве њихове.

Сутра раном зором 101 топ са града огласи свакоме, да је наступио на веки незаборављени дан. Изјутра се раздала прокламација Његове Светлости, која ће за увек означити почетак нове ере у животу Србије и српског народа. Кнез спомиње у њој јуначка дела српске војске у поновљеном рату, која су учинила, да се могао ослободити знатан број наше подјармљене браће. Санстефански претходни мир, а за тим конгрес берлински повратили су мир истоку. Племенити Кнез, који сваком отворено признаје услуге земљи учињене и овом је приликом изразио своју признателност своме министру иностраних дела, што је српску ствар на конгресу заступао мудро и патриотски. Истина нису све надо мира. И гле, српски народ, после удвојеног, издржљивог трогодишњег ратовања, после великих жртава принесених у корист својих ближњих; ето, хвала Господу, дође до мира, са којим поздрављајући Вас, благочестиви Христијани, овде у дому Бога мира, узричемо: нека је слава на висинама Богу; јер је на нашој земљи сада мир!

Оцењујући правичност, чесност, доброчинство, као врлине, које утврђују мир, често, благочестиви Христијани, долазимо у двоумљење, да ли је трајашан мир на земљи онда, када видимо да се не обраћа пажња на правду, када се уверимо, да се честност замењује преваром и лукавством, када сазнамо, да се искључиво води брига о себичним користима без обзира на морал, на узвишену, човечну и богоугодну правичност. О, како тада са болом душе и срца сматрамо догађаје, који се нагло мењају, трошећи снагу људства, које жељно ишчекује трајашан мир и дуго спокојство, правдом стечено и осигурано!

Сетите се, благочестиви Христијани, божије науке, која вели: „Јелика себје не хошчеши, иному не твори“, па се укрепите надом и наоружајте истином, правдом, вером, словом божијим; јер је Христијанину дато ово божије оружије. То му је штит, оклоп, одбрана, победа. И овим оружјем послужите богу у миру, као што сте му верно служили и у рату.

Служити Богу истином, правдом, вером и у опште богоугодним поступањем, значи служити отаџбини и друштву људскоме! јер добар отац и син, добра мати и кћи, добар пастир, старешина, војсковођа, судија, војник, пријатељ, може бити само онај, који има у срцу страха божијег. И овим се заслужује љубав и милост божија, која човека никада не оставља и не напушта, те да он падне у такво искушење које би га оштетило, које не би он могао духовном снагом савладати и победити.

И овакви истинити христијани, високо ценећи љубав и милост божију и усрдно вршећи заповеди божије, руководе и чувају свет. Њихове врлине красе и утврђују градове, села и вароши. Њихове добродјетељи величају, диче и спасавају државе, круне и престоле. Јер Господ објављује своје дивне судбе на земљи, преко својих верних слугу, који су испуњени духом побожности, разума и страха божијег.

Диван у судбама својим Господ, да би остварио правду према народу српскоме, даровао му је на данашњи дан Милана, који, вољом његовом, као владатељ Србије, Обреновић IV. поведе у бој храбре своје Србе и дело правде покрену напред. Србија је слободна, увећана, независна! О, свети Неманићи, наши покровитељи, поткрепите наше топле молитве код престола праведнога Бога, да благослови труде и напоре Књаза и народа — ваших потомака, да се обнавља, напредује и утврђује ваша постојбина, где год ваша деца Срби живе, срећом и сваким напретком!

Дан рођења благовернога Књаза нашег Милана, донесе ове године независност српске земље и мир у њој. Па зато данас и св. црква и отаџбина наша величају и славе милост божију, коју је Господ даровао својима вернима преко Помазаника свога.

Радујте се данас и Ви врле душе Милоша и Михајла, што Обреновић IV. умножава славу престола Вашега и раскида ланце народу Вашему, узвисивши име и значај драге Вам Србије.

Нека се велича и слави дом српскога владатеља свима врлинама, којима се угађа Богу, а унапређује народ! Дај Боже, да се шири, снажи и утврђује мир, слога, љубав, побожност у народу нашему, па ће се загладити трагови ратовања, а свуда видити и уживати плодови скупо купљене слободе у благословеном и богоугодном миру!

Слава во вишних Богу, и на земљи мир! Амин.

ЛИСТАК.

БЕСЕДА,

коју је говорио високопреосвештени митрополит господин Михаило при оглашењу мира и независности Србије 10. августа 1878. године у београдско-саборној цркви.

Слава во вишних Богу,
И на земљи мир!

Мир међу државама, народима и људима. О, како је благословена и драга реч — мир! Но да ли може бити мира на земљи међу људима онда, када ови нису у миру са Богом, када не врше божије заповеди?

Само дела правде доносе мир. Само правда шири и утврђује спокојство. Само правда уздиже народ, вели сам Господ Бог у св. писму (Исаија гл. 52. пс. 71.)

Промисао божија руководи опште судбе свега људства и свега света. А човечијему оку није довољено да подигне завесу и види тајне божије, да потпуно сазна чудне путове, којима провиђење води људство бољој судби и остварењу правде, која доноси срећан мир и спасоносно спокојство.

Кроз теснац излази се на широки простор (2. цар. 22. стих. 20.) — ратом се долази

родне жеље испуњене, али Србија има узрока, да буде захвална благонаклоњености великих сила. Европа је признала Србији независност и оставила је највећи део ослобођених становника Старе Србије у државној заједници са Србијом, која је сада увећана више него четвртином свога досадашњег земљишта. Све ово даје нову чврсту основу за повољан развитак. Али казујући у прокламацији резултате ове, Његова Светлост спомиње и жртве велике, којима су искупљени; ипак, ако и јесте данас сваки од нас појединце сиромашнији, но што је био пре рата, сви скупа смо јачи и богатији. Ко је ове борбе преживео, тај није узалуд живео, а који су храбро пали на пољу части и слободе, они ће вечно живети у успомени захвалнога потомства. Прокламација кнежевска најпосле сећа, да је Србија са независношћу својом примила и већу одговорност за свој сваки рад; за то ваља да буде сложна, озбиљна, смишљена: „с поља мудри, а унутра чврсти одношаји“ — тај пут означава прокламација као једини, на коме ће процветати независна Србија. За цело ће ове патриотске речи Његове Светлости наћи најтоплијега одзива у срцу свакога Србина коме је стало до среће његове отаџбине.

Међу тим се улице од двора кнежевског до саборне цркве испунише народом. Кад су Њихове Светлости пролазиле у цркву и враћале се из цркве, биле су дочекиване одушевљеним, срдачним усклицима народним. Пре службе божије и благодарења, при коме је чинодејствовао високопреосвештени г. митрополит Михаило са многобројним свештенством, била је војена парада; а по повратку у конак примале су Њихове Светлости у присуству г.г. министара честитања.

Прво су представници страних сила поднели своје честитке. Г. Доско грчки генерални консул као најстарији члан дипломатскога корпуса овдашњега, желио је срећу Његовој Светлости и Србији, којој се сада отвара нова ера, која нека буде обележена сталним напретком у унутрашњем благостању, благодетима мира и мудрим напорима Његове Светлости.

На овај поздрав Његова Светлост изразила је надање, да ће велике силе и даље Србији одржати своју благонаклоност, коју су јој до сада указивале, а коју су јасно посведочиле, када су јој на конгресу берлинском признале независност и проширење граница. На овоме смо им дубоко благодарни, а гледаћемо да им високо поверење и у будуће заслужимо. Његова Светлост моли дипломатско тело, да овим чуствима српскога кнеза и народа буде тумач код својих високих дворова.

Високопросв. г. митрополит честитао је у име свештенства Његовој Светлости са познатом речитости својом. У одговору свом Њег. Светлост споменула је са признавањем народно свештенство српско, које се вазда одликовало патриотским духом и неговањем чистога родољубља у народу. Њ. Светлост са благодарношћу изриче, да је исте патриотске врлине нашао и у данашњем свештенству православне цркве српске, и не сумња се да ће оно и у будуће бити чувар чистих жеља и тежња народних.

На честитку државнога савета изразила је Његова Светлост благодарећи му на потпори, коју је од њега имала у значајном овом времену, и очекујући од њега и у будуће потпомагање у остварењу задатака, који чекају независну Србију на пољу унутрашњег напретка.

На честитку касационог суда одговорила је његова Светлост, „да јој старања увек за тим теже да правда и законитост остану украси њезинога владалачкога стола.“ Кнез је изрекао своје уверење, да ће у томе у највишега суда земаљскога увек наћи најјачу потпору. Најпосле захвалила је Њ. Светлост, као врховни командант српске војске, оним члановима касационог суда, који су бивајући на војеним дужностима, својим савесним и неуморним радом помагали у великој народној борби за независност и ослобођење.

Ђенерал Бели-Марковић предводио је официрско тело и у име његово и целе војске поднео је Његовој Светлости честитке. Њ. Светлост топлим речима споменула је сјајне подвиге храбре народне војске у великом делу народном, благодарно јој је на њеној издржљивости и изрекао је уверење, да ће она увек бити не само дика и понос народни, но и главнија узданица будућности народне.

На честитку чиновника грађанских рекла је Њ. Светлост при завршетку: „У заслузи за народно дело историја ће дати достојно место и чиновништву, а Ја ћу и од сада рачунати на његову верност, његов патриотизам и његову усталачност“.

На поздрав општине београдске одговор Књажев гласио је: „Београђани су дали до сад толико доказа љубави и оданости Мојој династији и Мени, а Ја немам потребе уверавати их о Мојој наклоности, већ само желим, да свезе између Мога дома и моје престонице остану тако чврсте, као што су до сад“.

На поздрав депутација народних из разних крајева Књаз је одгогорио овим речима: „Ја сам уверен да цео народ и сваки појединац учествује у данашњој светковини, као што је сваки са патриотском готовости поднео и део жртава, докле се ово постигло. Ја ћу и од сада рачунати на оданост народа у Моме раду за његову срећу и напредак“.

После подне било је народно весеље на великој пијаци и испред велике школе. Огромна ова пијаца била је дупком пуна народа, а особит предмет пажње свачије били су они топови (20 на броју), који су довезени из Ниша и за време на пијаци смештени.

Варош је у вече поново и још сјајније осветљена била, а у вече у 9 сахати опаљен је на топчидерском брду величанствен ватромет, којим је незаборављена ова светковина достојно завршена била.

Од свију страна из унутрашњости Србије дошли су небројени поздрави телеграфски. Југословенска академија није изостала са својом честитком. Словенска браћа такође су се јавила многим телеарафским честиткама, нарочито из Чешке су дошли многобројни поздрави.

И тако се свршила знаменита светковина, која ће вечити спомен оставити не само у нама, који смо срећни били доживити је, него ће се и у историји српскога народа спомињати као исходна тачка новом сталном развитку народном. Велики успеси који су постигнути за ових шест година мудре владе Њ. Светлости Књаза Милана, дају нам пуна права надати се, да ће све оне патриотске жеље и мисли, које су овом приликом изуштене, у току времена сретно остварене бити.

Поздрав дипломатског тела 10. августа:

Господару!

Представници страни, акредитовани код Вашега Височанства, имају част поднети вама своје честитке приликом двојакога празника, кога данас Ваш народ слави: дана рођења Вашега Височанства и независности Србије.

Желећи срећу вашем височанству и Кнежевини страни представници исто тако желе, да нова ера која се отвара Србији, буде означена сталним напредком у њеном развитку унутрашњем и благостању материјалном, благодарећи благодетима мира и мудрим подвизима Ваше владе.

Одговор Њ. Светлости на поздрав дипломатскога тела:

Господо!

Ја сам срећан што примам ваше честитке приликом двојакога празника, кога данас моја земља слави. Дубоко дирнут жељама које подносите, за Моју срећу и за срећу Кнежевине, Ја вам на томе изражавам Моју живу признателност.

Уверен будући, да нова ера, која се отвара за Србију, не би имала стварне вредности, но само кад би била означена сталним напредком у њеном благостању, Ја радо верујем, да ће високе силе изволети и даље продужити у овом делу просветном своју благонаклоност, од које су оне у свако време давале доказ спрам Србије и од које нам сада дају доказ тако јасан, признавши на конгресу берлинском независност и увећање Србије.

Ми им одајемо нашу дубоку признателност и Ја вас могу уверити, да ми не ћемо престати трудити се, да заслужимо у будуће њихово високо поверење.

Изражавајући чуства, која делим са мојим народом, Ја вас, господо, молим, да ми изволите бити тумачи код високих дворова, које ви тако достојно заступате.

Поздрав државнога савета:

Светли Господару.

Дан рођења доброг владаоца увек је дан радости и свечаности за целу земљу.

Овај дан државни савет честита вашој Светлости са срдачном жељом: да га много година дочекујете са светлом породицом својом на срећу народа српског.

Но овогодишњи дан рођења Ваше Светлости нарочито значајан је за повесницу српску, јер је прокламацијом Ваше Светлости данас проглашена независност Србије са проширеним границама.

Савет независне државе српске, достојно ценећи ову добит, постигнуту мудрошћу и родољубијем првог независног владаоца нашег, који је јуначку српску војску у рату за ослобођење славно предводио — с радошћу кличе:

Да живи Светли Књаз независне Србије Милан М. Обреновић четврти!

Да живи Светла Књагиња Наталија!

Да живи наследник престола срп. Александар!

Одговор његове Светлости на поздрав државног савета:

Са особитом радошћу примам од државног савета осећаје, са којима Ме на данашњи значајни дан поздрављa.

Славећи данас независност своје миле домовине и увећање државног земљишта, сваки Србин испуњен је осећајима и задовољства и милине. Дајући са своје стране израза тим осећајима, који одушевљавају цео српски народ, државни савет даје Ми нов доказ оног родољубља, оне оданости, коју сам код њега свакад нашао, а нарочито у овом важном времену, у ком је и он, бивајући свакад потпора реда и законитости, не мало допринео, да се дело народног препорођаја до сјајног успеха доведе.

Благодарећи државном савету на потпори, коју је Мени и Мојој влади у овом значајном времену указивао, испуњавам пријатну дужност; а у исто време сматрам за не мању дужност, да изразим своју признателност и многима међу вама, који су ван седница саветских неуморно потпомагали Ме, вршећи са особитим пожртвовањем и родољубљем тешке дужности, које сам им поверавао.

Ја ћу и у напред рачунати на мудрост, родољубље и слогу овог високог државног тела, чија Ми је потпора била свакад драгоцена, а одсад још и нужнија према великим задатцима, који чекају независну Србију на пољу унутрашњег напретка.

Поздрав касационог суда:

Пресветли Господару!

Касациони суд дубоко је проникнут свечаношћу овога тренутка, у коме, долазећи да честита Вашој прејасној Светлости дан рођења, први пут излази да поздрави првог независног владаоца независне Србије.

Господару! Радосна наша узбуђеност тим је већа, што видимо, да је Вас, Господару, промисао изабрао, да кроз Вас не само тековина великога Милоша и великодушнога Михаила до независности дође, него да кроз Вас засија сунце правде и слободе још једном делу српске земље, која је толике векове у мраку ропства, под јармом туђинског насиља, чамила. У Бога се уздамо, да ће ваша Прејасна Светлост довршити започето дело уједињења, а што се не доврши, оставити у аманет светлом свом сину.

Пресветли Господару! Уверени смо да ће правда и законитост, које су темељи сваком државном напретку, и од сада бити поглавити украси престола, којега сте сјајност и достојанство тако славно узвисили.

Господару! Уверени смо, да поред славе, коју сте стекли као ослободилац једног дела српског народа, потомство Ваше неће одрећи ни славу, као узвишеном, верном и постојаном заштитнику правде и законитости.

Касациони суд, подносећи престолу Вашем своја честитања, моли Вас, Пресветли Господару, да милостиво примите уверење судија о њиховој поданичкој верности и оданости према Вашој Прејасној Светлости, Пресветлој Госпођи Књагињи и Светломе Престолонасљеднику.

Одговор Њ. Светлости на поздрав касационом суду:

Са дубоком захвалношћу примам честитања највишег суда независне Србије.

Моја старања теже доиста, да правда и законитост остану украси мога владалачког престола. И Ја сам уверен, да ћу за верност и једнообразност обдржавања закона у земљи налазити увек непоколебљиву потпору касационога суда, с којим се поносим да у Моје име изриче правду.

Дубоко сам тронут уверењем, које Ми подноси касациони суд о својим осећајима према Мени, књагињи и престолонасљеднику. У име његово и у своје име Ја вам благодарим.

У исто време имам да испуним једну дужност као врховни командант српске војске, давајући израза Мојој признателности спрам оних чланова највишег земаљског суда, који су, бивајући на војеним дужностима, својим савестним и неуморним радом помагали великој народној борби за независност и ослобођење.

ДОПИСИ.

Београд 12. августа. (Нар. доп.) Приликом прогласа независности укинуто је и ванредно стање у старим границама Србије, а према томе и неки закони, као што су: преки суд, о привременом уклањању чиновника са звања и одређивању на друге дужности, о широј војној обвези и војној куповини на почек; док неки задржани су у сили и даље, које је нар. скупштина већ раније одобрила.

На предлог министарског савета, Његово Височанство Кнез, одобрио је, да се општа народна годишња светковина успостављења независности и увећања Србије држи 20. јуна сваке године. Прва таква светковина биће 20. јуна 1879. год. Према томе престаће досадања светковина о првозваном Андрији. Овај дан, 20. јуни узима се за светковање за то, што је тога дана оглашен први рат Турској 1876. г.

Истог дана 10. авг. приликом прогласа независности обнародовали су се и закључци берлинског уговора, као и уговор трговачки и железнички између Аустро-Угарске и Србије.

Тог рана добио је председ. мин. савета г. Стевча Михајловић писмо од Његовог Височанства Кнеза ове садржине: „Господине председниче! У тренутку кад Србија празнује своју независност стечену колико јунаштвом на бојном пољу, толико и мудрим руковањем народне ствари, сматрам за своју владалачку дужност да дам знак признања оним државницима, који су кроз три године криза и опасности као чланови владе носили на себи бреме великих, тешких послова и знатне одговорности а уза ме стајали пуном оданошћу и узтрајном чврстоћом.

У то име ја сам већ имао прилику даровати вама и мивистру иностраних дела г. Јовану Ристићу таковски крст првог степена.

Желећи и осталим вашим друговима одати знак заслужене пажње, решио сам даровати таковски крст првог степена г. Јеврему Грујићу, министру правде и г. Радивоју Милојковићу министру унутрашњих дела; а таковски крст другог степена г. Алимпију Васиљевићу, министру просвете и црквених дела, г. Владимиру Јовановићу, министру финанције и г. Сави Грујићу министру војеном.

Саопштавајући вам ово решење, којим ми је мило признати заслуге за земљу стечене члановима владе у овом трогодишњем знаменитом и тешком периоду, молим вас, господине председниче, да сви заједно примите уверење моје топле захвалности и особите наклоности. — У Београду 10. августа 1878. М. М. Обреновић, књаз српски.“

Тог истог дана, а на предлог мин. председника највишим указом, постављен је за члана државног саветаг. Алимпије Васиљевић министар просвете и црк. дела и у исто време задржан и даље за министра просвете и црк. дела.

Истог дана, по својој молби, стављени су у пензију г. Тихомир Николић пуковник и мин. на расположењу и г. Младен Жујевић члан државног савета.

Београд 11. августа. Од официрског кора умољен ђен. Бели-Марковић, да на дан светковине јучерање поздрави младога владара сходном беседом у име свију, одговорио је тој молби и поздравио кнеза овом беседом:

„Честитајући Ти данашњи дан Господару, у име официрског кора мојијех другова и војске српске, ја сам срећан и поносан, јер говорим у име људи, који су, тако да речем, јуче на јуначком мегдану, крвљу својом написали сведочбу своје верности, оданости и привржености према Теби и Твоме светломе дому и своје љубави и пожртвовања према својој отачбини.

Овакој сведочби на делу, шта би ја могао још додати речима? једино то: да су наша осећања и наша готовост да Ти служимо и данас иста, и да ће за навек остати непромењена и непоколебљива.

Данас Господару српски официри први пут после пет стотина година ступају пред независног српског владаоца, данас српски официри и војска српска са народом српским славе дан, у коме се раскида ланац, који је нанизан био од пет сто гвоздених прстенова, којим га је вечни његов непријатељ везана држао, и тај ланац Господару раскинула је твоја млада али јуначка рука — за навек. —

Нека се то, што је сада Србија постала своја, слободна и независна, приписује, колико се год хоће, стицају повољних околности, а Теби нека се остави најмањи део, то је и тај најмањи део, који се мора приписати Твојој иницијативи и Твоме раду искључиво, тај је део ипак тако велики, да ће Твоје име српска повесница забележити међу светла и славна имена српских владаоца.

Колико ти год народ српски мора благодаран бити за ово велико дело, толико више морамо ти бити благодарни ми официри, јер си Ти и нама дао прилике да одужимо дуг отачбини и нашим јуначким очевима, који су отпочели дело српског ослобођења.

Па за то Господару! допусти данас на овај свечани дан и свечану изјаву официрског кора: По дужности нашој ми треба да гинемо за Тебе, за твој дом и за нашу отачбину, али ми смо готови да чинимо и више, да гинемо весело и радо, да гинемо са одушевлењем за славу Твога имена и за срећу независне Србије, наше домовине. Живио нам Господару!“

НОВИ САД, 17. августа. — Како поуздано дознајемо, одведен је данас др. Св, Милетић у Вац. За сад још не знамо, у које су га одељење сместили.

НОВИЈЕ.

— „Пол. кор.“ јавља, да је цело српско министарство демисијоновало. Кнез примио демисију и поверио Ристићу, да састави ново министарство. Вели се, да ће у ново министарство од старих министара ући само Рад. Милојковић. (Поред врло добре обавештености „Пол. кор.“, ипак ћемо свему том веровати, док добијемо извешћа од нашег београдског дописника. — У.) — Досадашњи дипломатски агенти аустро-угарски, руски и талијански наименовани за министре-резиденте на српском двору у Београду. — Цукић наименован за српског министра-резидента у Бечу.

— Исти лист јавља, да је конституисано општинско заступство у Сарајеву, састоји се од 18 наименованих чланова, и то: 5 муханеданаца, 6 православних, 3 католика и 4 израјељћана.

— Римски лист „Фанфула“ пише, да су од стране Италије наименовани за чланове комисије за уређење нових граница на истоку потпуковници Гола и Ореро. Гола полази у Београд, Ореро у Цариград.

— „Пол. Кор.“ јавља из Цариграда, да је Русија изјавила намеру, да због опасних прилика у Маћедонији интервенише. — Лејард гони Порту да установи жандармерију.

— Бечкој „Преси“ телеграфишу из Атине, да су у Грчкој наопако озлојеђени на Турску. Говори се, да ће Грчка за који дан ударити на Турску, надајући се, да ће јој помагати талијанска флота.

— Иста „Преса“ пише: Ма да се непрестано

спремају у руском главном стану у Сан-Стефану за укрцавање руске гарде, за што је прелиминисано десет дана, и пак може се узети као позитивно, да Руси неће напустити утврђења на Чаталџи, док им се не преда Батум. По што напусте позиције цариградске, неће ђен. Тотлебен преместити свој главни стан у Радосто, као што се у први мах јавило, него у Варну.

— Из Цариграда се јавља, да руски ђен. гувернер од Румелије, кнез Дондуков-Корсаков с кнезом Лобановим израђује сад у Цариграду извештај о родопском устанку.

— Даље се јавља из Цариграда, да ће скорим Муктар паша нарочитом мисијом поћи на Крит.

— Из Петрограда се јавља, да је цар отишао у Ливадију у пратњи Гирса, Хамбургера, Ламздорфа и Оболенског.

ТЕЛЕГРАМИ „ЗАСТАВИ.“

ИЛОК 16. августа. Др. Јован Суботић изабран у илочком срезу за земаљског заступника са 110 гласова већине.

ИЛОК 17. августа. Данас једногласно изабран за посланика у срезу ердевичком др. Милан Ђорђевић.

ИЗЈАВА.

Из Дринића 9. августа. Поводом описа овдашње прославе, за улаз наше војске у Босну, неки безимени и злонамерни дописник, одавде у „Народном Листу“ задарском од 17. коловоза бр. 64. денунцијанским гласом и слогом и мене напада јавно, и отворено мене, а друге иза брда уза ме. Између неки други неистина и ово он пише: „Само на жалост четири или пет обитела назови Срба нит је куће накитило нити је у вечер развјетлило. Кажемо (колико вас је?) само четири или пет обитола (Ни за тај мали број нисм извјестан?) јер остало пучанство православне вјероисп о вједи јест радост своју показало за велеважни догађај, те је наресило и расвјетлило куће. Четири пет обитела није бог зна што, и њихово неучествовање ни најмање није помутило весеље, нит пореметило мир. Узрок томе не саучешћу јест овдашњи фанатични жупник Амброз Колунџић . . . . Знајте пак, да многи од угледни чиновника православне вјероисповједи прикорише свога жупника, што није и он у православној цркви обавио службу божију и што је упливисао на неколико обитола православних, да не учествују у весељу.“

Ко је год свијестан и проницљив, па прочита те пријаве редке лако ће схватити, да је дописникова тежња у првом реду: негација Срба, да их нема у овоме крају (подако ђецо!) у другом, освада и поцјепаност православних па и не били Срби, у трећем, јавна оптужба против мене, да ме узме на око влада и да се у римокатоличком плебисциту изазове мрзост на мене, не би ли се тако дао извести какав неред по жељи и плану дописниковом.

Та прослава држана је овђе 21. (2.) јула, на римокатоличку госпу од Анђела. у петак, без јавног програма и каква позива. Ја сам заиста држао, да тај дан римокатолици славе речени празник. Нека дописник каже, је ли ми се и ко за то јавио од опћине, или ко други? Да се ко јавио мени или туторству, или би пристао у ту заједницу и казао, да се прослава држи у недељу, а не у петак, кад је мој народ на пољској радњи и другим пословима, или би казао, да је прерано весеље, док наша војска наилази на турски отпор и крв пролијевају и наша браћа. Ваљда ће и дописник сад признати, да је прерано било са пировним весељем. Кад денунциатски дописник вели, да сам ја фанатични крив, што и оно до пет породица неучествоваше, а што не каза које су и учествовале, кад их нема за то могућих ни десет? Што не каза коме сам и рјечицу рекао, да у тој прослави не учествује? Ако сам фанатичан, што фактима не оправда свој оптужбени поступак? ђе сам, кад и коме против кога вјерозакона, или против кога члана друге вјере што казао? Не учим ја мој народ, да су му римокатолици душмани, већ браћа по Христу, крви и језику. Не учим ја мој народ, да се чланови друге вјере као ни пси спасти не могу. Не гоним ја са исповједи, нити одлучујем од причешћа слуге, које служе у римокатоличким кућама, Не призивам ја православне слушкиње из римокатолички кућа нити им пријетим, ако не изиђу, да их не ћу вјенчати, исповједити, причестити и укопати, као што обратно бива. Па још ни таким чудовиштима овога вјека ја не ћу да кажем да су фанатични.

Што дописник и једнога од многи угледни православни чланова не каза, који ме прекорно, што тај дан нисам служио, ако му перо није запело за истину и правду? И кад смалим не значе ништа оне породице, које пису од никаква квара биле весељу, што их самном заино денунцира пред јавности. Знам двор и наковањ, на коме је тај допис скован за јавност, а биће што и тајног кукоља, али се не прима пиће за шеницу. Зна наша влада и свјет какав је ко овђе и ко како и што за што ради.

Дописник ако је свјетао карактер, ако је истину казао, нека се јави свјету на видику, да свјет позна ко је човјек ко ли нечовјек, ко је занешењак, ко ли умјерењак, ко је самосталан и својом зарадом живи, ко ли је изјелица опћег блага народног? — Јесам ли ја напокон кога наговорио на какву мрску освету, или ко други пјане бескућнике да православном народу овдашњем вређају чувство религијозно и народно и мени зид од авлије руше?

Ј. АМВРОСИЈЕ КОЛУНЏИЋ.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

У „српској народној задружној штампарији“ у Новоме Саду могу се добити ове књиге:

Друго издање брошире

БОСНА ЈЕ СРПСКА

ИЛИ

ОДГОВОР НА „РАЗГОВОРЕ“

ДОН-МИХ. ПАВЛИНОВИЋА.

И

ДВА ПИСМА

професора **А. А. Мајкова** о Босни.

Ова књижица има 4 штампана табака обичне осмине. Цена је 25 новчића.

Наруџбине нека се изволе управљати на „српску народну задр. штампарију“.

Српска народна задружна штампарија у Новоме Саду.

ВЕЛИКІЙ СБОРНИКЪ

ЛИБО

СОБРАНІЕ ВСѢХЪ СТІХИРЪ И ПѢСНЕЙ ДУХОВНЫХЪ,

ВЪ НЕДѢЛИ, ПРАЗДНИКИ ГОСПОДСКІЯ И БОГОРОДИЧНЫЯ,

ИКОЖЕ И НАРОЧИТЫМЪ СВЯТЫМЪ,

НА ВЕЧЕРНИ, УТРЕНИ И ЛІТУРГІИ ЦѢЛАГО ГОДА ПОЕМЫХЪ,

ИЗЪ ОСМОГЛАСНИКА, ДВАНАДЕСЯТЬ МІНІЙ, ТРІОДИ И ПЕНТІКОСТАРЯ

ВЗЯТЫХЪ,

ТРУДОМЪ ЖЕ И ИЖДИВЕНІЕМЪ

ДИМИТРІЯ ПОПОВИЧЬЯ,

парохъ сомборскаго

УСТРОЕННЫЙ И ПЕЧАТАННЫЙ.

Под овим насловом штампа се, по благослову Његове Светости, преузвишеног Господина **Прокопија Ивачковића**, Патријарха српског и Митрополита, под 3/15. Окт. 1877. бр. 262/392. изданом, у **„српско-народној задружној штампарији“** новосадској преднаведена огромна црквена књига, која ће до два месеца сасвим готова бити. Од ове књиге, која ће око 32 табака највеће осмине узети, досад је већ 22 табака наштампано.

Да би пак сваки онај, који ову црквену књигу себи набавити жели, напред дознати могао шта се у њој налази: ево се овде њен садржај по реду ставља.

1. Блаженъ мужъ, Господи воззвахъ, Прокімени вечерніи всеѧ седмицы. — 2. На великомъ повечеріи: Отъ нами Богъ. — 3. Тройчніи тропари на полунощницѣ. — 4. Хвалите имя господне и проч., Ангелскій соборъ, Молитвами апостолѡвъ милостиве, Величитъ душа моя господа, Всякое дыханіе, и Славословіе великое. — 5. На літургіи: Благослови душе, Блаженъ, Трисвятое, Херувімская пѣснь, и прочее до конца. — 6. Осмогласное пѣніе ѿ а. до и. гласа. — 7. Апостіхи воскресніи со евангелскими стіхирами. — 8. Рождество пресвят. богородицы. — 9. Воздвиженію чест. креста. — 10. Въ недѣлю св. отецъ на седмомъ всел. соборѣ просіявшихъ. — 11. Препод. матери Параскевѣ. — 12. Св. великомученикъ Димитрію. — 13. Собору архістр. Міхаила и проч. — 14. Входъ во храмъ пресвят. богородицы. — 15. Св. апост. Андрею первозванному. — 16. Св. отцу Николаю. — 17. Въ недѣлю св. праотецъ. — 18. Въ недѣлю предъ рождествомъ Христовымъ. — 19. Стіхиры на часѣхъ рождества Христова пѣваемы. — 20. Рождество Христово. — 21. Собору пресвят. богородицы. — 22. Св. архідіакону Стефану. — 23. Обрѣзанію господню и св. Василію великому. — 24. Стіхиры на часѣхъ просвѣщенія господня пѣваемы. — 25. Богоявленію господню. — 26. Собору св. предтечи Іоанна. — 27. Святителю Саввѣ. — 28. Святымъ тріемъ Іерархомъ. — 29. Срѣтенію господню. — 30. Благовѣщенію пресвят. богородицы, и на вечерни тогожъ дне. — 31. Св. великомученикъ Георгію. — 32. Пренесенію мощей св. отца Николая. — 33. Св. царемъ Константину и Еленѣ. — 34. Рождество св. предтечи и крестителя Іоанна. — 35. Св. апостолѡмъ Петру и Павлу. — 36. Въ недѣлю св. отецъ всел. шести соборѡвъ. — 37. Св. пророку Иліи. — 38. Преображенію Христову. — 39. Успенію пресвят. богородицы. — 40. Усѣкновенію предтечев. главы.

ИЗЪ ТРІОДИ ПОСТНЫЯ:

1. Въ недѣлю мытаря и фарисея. — 2. Въ недѣлю блуднаго сына. — 3. Въ недѣлю мясопустную. — 4. Въ недѣлю сыропустную. — 5. Св. великомуч. Феодору. — 6. Въ недѣлю а. вел. поста. — 7. Въ недѣлю в. вел. поста. — 8. Въ недѣлю г. вел. поста. — 9. Въ недѣлю д. вел. поста. — 10. Въ четвертокъ е. недѣли св. постѡвъ. — 11. Въ субботу е. недѣли св. постѡвъ. — 12. Въ недѣлю е. святыхъ постѡвъ. — 13. Въ субботу лазареву. 14. Въ недѣлю цвѣтоносіи. — 15. Во великій четвертокъ вечера. — 16. Во великій пятокъ утро. — 17. Тогожъ дне вечера. — 18. Во великую субботу утро. — 19. Тогожъ дне вечера.

ИЗЪ ПЕНТІКОСТАРЯ:

1. Во свят. и вел. недѣлю пасхи на утрени, літургіи и вечерни. — 2. Въ понедѣльникъ свѣтл. седмицы на утрени, літургіи и вечерни. — 3. Во второникъ свѣтл. седмицы на утрени и літургіи. — 4. Въ недѣлю самаринову. — 5. Въ недѣлю г. по пасцѣ. — 6. Въ недѣлю д. по пасцѣ. — 7. Въ среду преполовенія. — 8. Въ недѣлю е. по пасцѣ. — 9. Въ недѣлю ѕ. по пасцѣ. — 10. Вознесенію Христову. — 11. Въ недѣлю з. по пасцѣ св. богоносн. отецъ иже въ Никеи. — 12. Сошествію св. духа, и тогожъ дне на вечерни. — 13. Въ понедѣльникъ пятдесятницы. — 14. Въ недѣлю всѣхъ святыхъ.

То је дакле садржај овог великог зборника. Али зарад оних, који би се о овима садржајима желили што опширније известити, не пропушта се овде садржај једнога празника или угодника божијега и по наособ навести. — На вечерни су све стихире вечерње са славом и прописаним богородичним; на литији су четиря стихире са славом и засебним богородичним ако има; на стиховном су се три стихире са припевима, по том је слава, а и нынѣ је богородичан; за тим је тропар. На утрењи сви седални са оба стихословља, заједно са богородичнима; величање са изабраним псалмом; седалан по полијелеју, антифон и прокимен; стихире што долазе после еванђелија, катавасија по уставу, кондак; на деветој песни ако је празник, ту су празнични тропари са прописаним припевима; светилни су сви с богородичнима, такође и хвалитне су стихире све са славом и богородичним, и великим славословљем. На литурђији су сва блажена из дотичних канона, или су сви антифони ако је празник, и остало све што даље у литурђији долази. Осим тога још је у овој књизи и цео први божићни канон.

Из триода пак између осталога налази се и цео канон што се поје, кад се тодоровско кољиво свети; даље велики канон акатисте седмице, сви икоси и кондаци акатисте суботе са службом заједно; сва јутрења и служба лазареве суботе; цео канон цветне недеље; вечерња и литурђија вел. четвртка; сви антифони и остало што се поје, кад се чита дванаест страсних еванђелија; даље све што се поје на царским часовима вел. петка; вечерња тога дана; и најпосле цело опело христово на вел. суботу у јутру, за тим вечерња и литурђија тога дана. — Исто је тако и са оним, што је из пентикостара у овај велики зборник узето. Понаособ пак налази се у њему како цео ускршњи канон, тако и све молитве, које се први дан духова на вечерњи читају.

Иза овога долази речник од више стотина које страних а које црквено-словенских речи, што се без речника тешко разумети могу; а то је с тога, што је нужно да сваки црквени појац и разуме оно што поје.

Како је ретка српска православна црква, која типик има, то ће у овом зборнику бити и све оно, што је главно из типика, као н. пр. како иде правило, кад у недељу падне који празник богородични; или кад у исти дан падне пред- или попразнство ког христовог или богородичног празника; или кад у недељу падне оданије истих празника и т. д. Даље је потанко назначено, којим се редом што из триода и пентикостара појати има, особито пак велике и светле седмице.

Сваки православна црква наша треба због појања да има ове књиге: октоих или осмогласник, дванаест минеја, триод и пентикостар. Да се ове књиге за обе певнице набаве, то удара у више стотина форината. Управо то је и главни узрок, што је по многим црквама нашим велика оскудица у поменутим књигама. У место дакле да се тај грдан трошак чини, ево прилике, којом ће свака наша православна црква моћи сад са мало трошка доћи до књиге, која ће све преднаведене књиге црквене, односно појања, у свему заменити; а уједно исти ће велики зборник и то проузроковати, да ће у напредак престати потреба, да деца школска у време богослужења пренашају књигу због појања из једне певнице у другу, чим се хришћанска побожност само досад узнемиривала.

Сваки који ову ствар разуме лако ће се одавде уверити, да се из овог великог зборника цела вечерња, јутрења и литурђија свију преднаведених празника и божићих угодника свршити може.

Цена је овом великом зборнику добро брошираном 3 фор. а. вр. На 10 књига даје се једна бадава. Без новаца књиге се давати не ће. Пошту треба тачно назначити, да при оправи не буде забуне. По претплати цена ће се књизи овој повисити.

Од Велике Катавасије моје, која је први пут 1867. године на свет изашла, наштампано је досад 2 табака у истој величини, као што ми је и велики зборник. Чим зборник буде готов, одмах ће се поменута велика катавасија наставити. У овој књизи биће све, што је потребно онима који уче појати; а цена ће јој бити 1 фор. а. вр.

У Сомбору 10. (22.) августа 1878. године.

ДИМИТРИЈЕ ПОПОВИЋ,
парох св. претечеве црквесомборске.

„СТАРМАЛИ“,

ЛИСТ ЗА ШАЛУ И ЗАБАВУ СА СЛИКАМА

који уређује

ЗМАЈ ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ

уз сарадњу

АБУКАЗЕМА

изишао је ☛ петим ☚ бројем, на 1½ табаку велике 4-не као што је била „Ил. ратна кроника“.

„Стармали“ излази 10. и 25. дана у сваком месецу, свакад 1½ таб. а стаје на 4 месеца 1 ф. 34 новч. до краја године само 2 фор. 34 новч.

☛ И овај се број закаснио у 5 дана због слика, које нам доцкан стигоше, али радимо на томе да у будуће не морамо тако дуго на њих чекати.

Предплату ваља слати

ШТАМПАРИЈИ А. ПАЈЕВИЋА
у Нови Сад.

ПОЗИВ

у главну скупштину

„друштва за срп. народ. позориште.“

Позивају се сви чланови „друштва за српско народно позориште,“ да изволе доћи у редовну главну скупштину, што ће се држати у четвртак 31. августа (12. септембра) о. г. у 9 сахата пре подне у дворани „Матице српске.“

Уједно се доставља до знања, да свака општина и правна дружина у смислу §. 4. устава друштвеног бира на 100 фор. прилога ил обвезе једног, на 1000 фор. двојицу, а на више од 1000 фор. тројицу заступника за сваку главну скупштину.

Од управнога одбора „друштва за српско нар. позориште,“ у Новоме Саду 10. (22.) августа 1878.

Начеоник „друштва за срп. нар. позориште“:
Др. Мих. Полит-Десанчић с. р.

Сава Петровић с. р.
тајник.

Курс бечке берзе 17. (29.) авг.

5% металици	61.10
5% народног зајма	63.30
Сребро	100.00
Ц. кр. дукати	5.47
Наполеондори	9.23
Немачке марке	56.70

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На овоместну ново основану женску школу, потражује се учитељ. Плата му је 140 форината а. вр. 36 килибри чиста жита, 12. килибри кукуруза, 4 ланца ораће земље, 2 хвата дрва, 15 фунти лојани свећа 50 фунти соли, сламе за огрев (шест хвати) колико треба, слободан стан са баштом. Учитељ је дужан леву певницу држати.

Просителји који ово место задобити желе, имају до 29. августа т. г. по срп. календару молбенице своје овом школском одбору поднети.

У Срп. Кларији (у Банату п. п. Жомбољ) из седнице црквб. школског одбора држане 16. јула 1878.

ЈОСИМ Ј. КОЊЕВИЋ перовођа. — АНДРИЈА ЈАНКОВИЋ председник.

3—3

☛ ТРЕБАМО ☚

300—400 метарски фати

ВРБОВИ ДРВА

стављено на новосадској обали.

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ,
код „црвене руже.“

1—3

РАСПИС СТЕЧАЈА.

Код сомборске трговачке и занатлијске банке, упражњено је место главног књиговође. Са истим местом скопчана је годишња плата од једанајст стотина форината а. вр. (1100).

Они који желе исто упражњено место получити, нека своје добро инштруиране молбенице, са нужним документима снабдевене на управу сомборске трговачке и занатлијске банке до конца септембра т. г. упуте.

Просиоци имају да докажу, да су вешти двоструком књиговодству и да потпуно знају немачки језик.

Они пак просиоци, који осим немачког још српски и мађарски говоре и пишу имају првенство.

Кауција се има положити — која ће износити двапут толику своту од годишње плате т. ј 2200 ф. у готовини или у хартијама од вредности или непокретном имању, на које ће се иста свота интабуловати.

У Сомбору 21. августа 1878. год.

3—3

УПРАВА
сомбор. тргов. и занатлијске банке

БРАЋА М. ПОПОВИЋ

У НОВОМ САДУ 1—3

потребују једног спомоћника књижарског, једног спомоћника књижарског као путника и 1 спомоћника за своју нирнбершку и галантериску трговину.

8. септембра по новом у 3 сата по подне продаваће се путем јавне дражбе у писарници старатељства гим. фонд. виноградски род од 22 ланца, велике гимназије карловачке.

Ближа извешћа код подписаног.

Карловци, 27. августа 1878.

1—2 **Старатељство гимн. фонда.**

СРПСКА КЊИЖАРА

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

у Новом Саду

препоручује своје велико стовариште школски књига **за новосадску и карловачку гимназију.**

Ценовници за ове школске књиге шаљу се бесплатно. 1—3

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. — Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију“, — Српска народна задружна штампарија